

Výstava na paměť Jana Žižky z Trocnova.

Otevřeno od dubna do srpna 1924 v Národním muzeu v Praze.

(Uspořádána péčí České akademie věd a umění, Král. české společnosti nauk, Národního muzea, Vědeckého ústavu vojenského, Společnosti muzea hlav, města Prahy, Veřejné a univerzitní knihovny v Praze, Knihovny Národního muzea, Muzea hlav, města Prahy, Městského muzea v Táboře a Historického muzea v Plzni.)

Žižkova výstava v dosahu možnosti shromažďuje všechny památky, vztahující se k osobě trocnovského bohatýra a táborství vůbec. Ve velmi přehledném uspořádání oživuje kus starých dějin našeho národa a prostorem pěti století promítá nám jasný obraz veliké minulosti na plochu časů přítomných.

Výstavu možno v podstatě rozdělit na tyto oddíly: 1. Památky rodinné a osobní, 2. Žižka v literatuře, 3. Význačná místa v životě Žižkově, 4. Žižka ve výtvarném umění, 5. Zbraně XV. století, 6. Tradice Žižkova a husitství v legiích.

1. Památky rodinné a osobní. Vystaveny jsou čtyři památky listinné. V prvních třech listinách z r. 1378 zeman Jan či Ješek z Trocnova, zv. Žižka, svědčí a ručí za závazky několika zemanů sousedních, v listině čtvrté, z r. 1384, prodává Jan z Trocnova, zv. Žižka, v nedalekém Čeřejově své pozemky a snad i choti Kateřiny. Jest však sporné, zda Jan či Ješek z Trocnova jest slavný Jan či jeho otec. Listiny samy jsou v této otázce zcela němé a odpovídi, jaké se z nich ozvaly, jak věřil již ne jeden badatel, ukázaly se vždy sebeklamem. S určitostí byly však Janem Žižkou přímo vypraveny tři další vystavené listy: V jednom, z dubna 1422, přimlouvá se Žižka u Domažlických za vdovu Gutšteinovu, ve druhém, ze dne 26. března 1423, zve oba bratry Valečovské ke schůzce, a ve třetím, z 10. ledna 1422,

posílá k Třeboňským svého plnomocníka Rybku. Z dalších listů, od Žižky pocházejících, jest tu pergamenová listina Jana Žižky a ostatních legitimů spolu s obcí píseckou o přímě s Oldřichem z Rožmberka (z 18. listopadu 1420). Z dalších listinných dokumentů jsou vystaveny tři knihy praské, obsahující zápisy o věcech osob, s nimiž byl Žižka v příbuzenském svazku, dále nejstarší kniha tábořská, v níž jest zmínka o prodeji domu někdy Žižkova v Táboře, a popravě kniha pánů z Rožmberka se zprávami o bojích Žižkových z let 1406-1421. Zvlášť zajímavý jest nejstarší zápis písně „Ktož jsů boží bojovníci“ z jistěnického kancionálu. Dále jest tu zápis, jímž Žižka a Táboři uznávají Žižkova z Korybutoviče 11. června 1422, a jiné listinné památky. Ze značného množství pozdějších památek jest zvláště pozoruhodná zpráva o Husitech v rukopise „Zrcadlo všeho křesťanstva“ univerzitní knihovny v Göttingen z druhé pol. XV. století a „Kronika velmi pěkná o urozeném a statečném rytíři Janovi Žižkovi, Čechu, pravdy Boží horlivém a milovníku etc.“ s počátku století XVII. Význačnou památkou jest kolorovaná kresba, představující boj s Husity, v německém rukopise o válečnictví z první pol. XV. stol. a vyobrazení vezvové hradby, bojovníků husitských a Žižky v rukopise XVI. století.

2. Žižka v literatuře. Z české jednajících o Žižkovi a jeho době jest vystaveno první vydání pověstí kroniky E. Sylvia, tištěné v Římě r. 1674 a polemizující s ní spis janovského dožete B. Kampofulgosa „De dotis factisque memorabilibus collectanea“ (vyd. v Miláně 1709). Zajímavý jest i tištěný kalendářik z r. 1544, v němž vedle Jeronýma a Husa slaví se i svátek Žižkův. Pále: Husitská kronika česká Martina Kuthena z r. 1539, Čes

⁶⁰ R. Urbánek: Žižka a nové umění válečné (Žižkova doba, sv. IV.), Praha 1924, str. 10 n.

ká kronika Václava Hájka z Libočan z r. 1541, různé evangelické tisky, tisky z doby českého povstání a před ním, básně Jakuba Věelina „Žizka redivivus“, reprezentativní projevy emigrantské od Pavla Stránského, Komenského a jiných vynikajících emigrantů, francouzský polemický spis evangelíka J. B. Rocolla z r. 1685 o „Hrůzném slepci“, řada románových spisů o Žizkovi ve formě tehdy oblíbených rozhovorů, dílo berlinského kazatele francouzského hugenotského sboru Jacques Lenfanta o husitských válkách (vyslé posmrtně 1731) a mn. j.

Další literární dokumenty vydávají pak svědectví o době pro nás truchlivé — o době temna; zejména zasluhuje pozornosti píseň zpívaná při pálení evangelických knih a proklínající Žizku, lidové knížky o ohavnosti českého kacířství, ličení smyšlených hrůz husitských v Pamětech milčického pis-maka Fr. Vaváka z r. 1782 a j.

Rozhodný obrat v nazírání na osobu Žizkovu a jeho dobu jest zřejmě patrný v tiscích, vzniklých v jubilejním roce 1724 a po něm. Nejpozoruhodnější jest tu první vydání husitské kroniky Vavřince z Březové, který jako očité svědek líčí pravdu proti dosavadním smyšlenkám. Spisů, které použily tohoto autentického pramene, jest vystavena mnoho. Z r. 1784, po zrušení censure, pochází první svobodné vydání Žizkova životopisu Eckardtova v josefinské sbírce „Lebensbeschreibungen der berühmten Männer Böhmens“. Dříve nebylo to možno. Z dalších slovesných památek jsou nejvýznamnější: Slavná Óda na Žizku od osvěcenoho faráře Ant. Puchmajera z r. 1802, rukopis nevydaného IV. dílu „České Kroniky“ buditele F. M. Pelcla z r. 1800, stať o Žizkovi a přepis Vojenského řádu Žizkova v Pamětihodnu „posledního Tábority“ Jenika z Bratřic z r. 1810 a 1819, první otisk husitské písně „Ktož jsů boží bojovníci“ v „Učené Čechii“ J. Rulíka z r. 1808, vypsání prvé slavnosti Žizkovy u Příbyslavě r. 1848 v Havlíčkových „Národních Novinách“ r. 1849, rukopis husitského dvojsvazku Palackého „Dějin národu českého“ z r. 1850—1851, rukopisné libreto K. Sabiny k opeře o Žizkovi, Jos. K. Tyla „Žizka z Trocnova“ z r. 1849, Tůmkův životopis Žizkův z r. 1879, rukopis H. Tomana „Husitské válečnictví“ z r. 1898, překlad písně „Ktož jsů boží bojovníci“, vojenského řádu a Žizkových listů v J. V. Fričově a L. Legerově „La Bohème historique, pittoresque et litteraire“ z r. 1867, prvotina 29letého E. Denise „Huss et la guerre des Hussites“ z r. 1878 s poznámkami jeho učitele a přítele prof. Jos. Kalouska, poslední dílo dr. Fr. Lutzowa z r. 1914 o husitských vál-

kách a mnoho jiných prací o Žizkovi z literatury domácí a cizí. Zvlášť umístěna jest převzácná bible, kterou si dal pořídit taborský hejtman Filip z Pa-derova v letech 1433—1435 na hradě Ostromeči písařem Janem z Prahy, řečeným Aliapars, bible husitská, t. ř. Hodějovská z druhé čtvrti XV. stol. a bible husitská „taborské mlynářky“ z druhé čtvrti XV. století.

3. Žizka ve výtvarném umění. Tendence tohoto oddílu výstavy jest především sledovati vývoj Žizkovy podoby. Nejstarší podoba Žizkova jest znázorněna v gottingském rukopise z druhé poloviny XV. století. Žizka jest tu bezvousý. Jinak jest podoba Žizkova (vždy s vousem) zachována v celém množství rytin ze XVII. a XVIII. století původu jednak domácího, hlavně však cizího. Mezi těmito rytinami vyskytuje se náhle z druhé polovice XVIII. století nový typ Žizkovy podoby, charakteristický sverepnými rysy obličeje. Vzorem pro tento typ byl patrně nějaký klášterní výtvar ze XVII. a snad i XVI. století. Ze století XIX. máme zachovány rytiny a obrazy s rytířskou postavou Žizkovou. Odlišný jest i typ ambrasský, reprezentovaný zejména jedním obrazem z vídeňského musea. Stejně pozoruhodná jest i jedna z nejstarších podob Žizkových na obraze ze ženevské knihovny ze století XVI. Z nové malířské tvorby jest Žizka zobrazen Jos. Mánesem, Alešem, Liebscherem a j. Z plastik jest nejzajímavější hlava Žizkova ze znaku města Tábora (1515—1516), kde Žizka má vyholený prostředek horního pysku, aby při přijímání podobojí nesmácelo víno vousů.

4. Význačná místa v životě Žizkově. Dokumentů o místech, s osobou Žizkovou souvisejících, jest na výstavě hojně. Pozoruhodná jest katastrální mapa dvoru trocnovského z roku 1780, zachovávající tradici Žizkovu označením místa jeho zrození. Na úředním dokumentu tato okolnost jistě překvapuje. Vedle množství rytin a obrazů z míst Žizkových bojů jest tu známý Salusův model Hradiště hory Tabor a pak řada předmětů z vykopávek ze Sezimova Ústí, pocházejících z doby před předsídlením obyvательства této obce do Tábora. Rovněž jsou vystaveny vykopávky z Trocnova a památky z jiných míst.

5. Zbraně XV. století. V tomto oddílu vystaveny jsou pavézy, cepy, kopí a sudlice, smržovky, řemdihy, pušky, bijáky, sekery, kuše, helmy, meče, drátěné košile a posleze kopie hounice podle originálu ve Vojenském museu ve Vídni.

6. Tradice Žizkova a husitství v legiích. Vidíme zde prapory legionářské s husitskými odznaky, le-

gionářské časopisy, hektografované i tištěné, náhrobky, obrazy husitsky ozdobených legionářských časopisů, návrhy Žižkova řádu, medaili Žižkových a m. j. V předsíni umístěny jsou různé

plastiky, návrhy Žižkových pomníků atd.

Pokud lze různé památky na Žižkovu dobu vůbec získati, jest výstava poměrně úplná. Tn.

BIBLIOGRAFIE

Jubilejní literatura o Žižkovi.

Bartoš F. M., dr., docent: **Jan Žižka z Kalicha.** Žižkova doba. Cyklus přednášek k pětistému výročí smrti Žižkovy. Sv. VIII. Praha 1924. Nakladem „Památníku Odboje“.

Týž: **Sporné otázky Žižkova života.** Žižkova doba. Sv. IX. Praha 1924. Nakladem „Památníku Odboje“.

Týž: **Jan Žižka z Kalichu.** Vydal Českobratrský sbor evang. Žižkov 1924.

Týž: **Studie o Žižkovi a jeho době.** ČCM 1924. C. I.

Týž: **Jan Žižka z Trocnova.** Občanská knihovna, sv. 54. Nakladem Státního nakladat. Praha 1924.

Týž: **O čáslavské ostatky Žižkovy.** Vlastivědný sborník východočeského musea chrudimského, sv. 2. (1924), str. 73.

Týž: **O Žižkův hrob.** Vydal Žižkův sbor v Čáslavi, 1923. (Sr. odpověď prof. Šimáka, ČCH, 1923.)

Týž: **Dva Žižkovi advokáti proti soudu F. Palackého.** I. část: Národní osvobození. Roč. I., čís. 182 ze dne 3. srpna 1924; II. část tamtéž č. 189 ze dne 10. srpna 1924.

Cajthamel F. (W. L. Liberté): **Husitské bojiště „Na běhání“ u Ústí nad Labem.** V Ústí n. L. 1924. (O. Bukač.)

Čečetka F. J.: **Jan Žižka.** Nepřemožitelný hrdina a neohrožený obhájce práva a pravdy, jeho život a dílo. Praha 1924. (Šolc a Šimáček.) 10 Kč.

Frankenberger O.: **Naše velká armáda.** I.—III. Praha 1921—23.

Hauner V. J.: **Vývoj pozemního válečnictví slovem i obrazem.** Vydal Věd. ústav vojenský, Praha 1922.

Hauner V. J.: **O husitských zbraních.** Lidové Noviny, roč. 32, č. 383 ze dne 1. srpna 1924.

Herben Jan, dr.: **Jan Žižka z Trocnova.** K 500leté památce bitvy na Vítkově. Praha 1921.

Hrdlička Richard: **Žižkovi jmenovci či potomci?** Na Táboře 1923. Nakl. R. Hrdličky.

Hrejša Ferdinand: **Jan Žižka a jeho náboženský život.** Žižkova doba. Svazek III. Nakl. P.O. Praha 1924.

Chalupný Emanuel: **Žižka.** Lidová universita, sv. IX., Praha 1924. Nakl. Melantricha. (Viz recenze ČS roč. XVI., č. 176. ze dne 27. července 1924, PL roč. XXXIII., č. 17. ze dne 27. července 1924 a odpověď Chalupného na tyto recenze: K diskusi o Žižkovi, Tribuna roč. VI., č. 179 ze dne 31. července 1924.)

Chalupný Emanuel: **Husovo rodiště a jihočeská sociologie.** Praha 1924. Za 3 Kč.

Chýna Jan a Hanuš Sedláček: **Sborník Žižkův.** Příležitostně besedy, sv. VII. Praha 1924. Nakladem Ústředního nakladatelství učitelského. Za 11.80 Kč.

Chyský Čeněk: **Žižkův rok. 1424—1924.** Osvětové rozhledy, 1924, č. 6—7.

Jíc A.: **Jan Žižka z Trocnova a Kalichu.** Nakl. „Knihovny Vzdělání lidu“ v Pardubicích, 1924.

Kapras J.: **Z dějin českého zřízení vojenského.** Vydal Věd. ústav vojenský, Praha 1922.

Klecananda V.: **Žižkovo hrdinství.** Venkov, roč. XIX., č. 159. ze dne 8. července 1924.

Týž: **Žižkův řád.** Venkov, roč. XIX., č. 133. ze dne 13. června 1924.

Lesíkov Jan (pseud.): **Žižkovo bojiště u Malešova.** Kutná Hora 1924. Nakl. Klubu českých turistů v Kutné Hoře.

Lom St.: **Politická osobnost Žižkova.** Čs. roč. XVI., č. 155. ze dne 3. července 1924.

Novotný V.: I. **O hlavních pramenech dějin doby husitské.** II. Před-

zvěsti bouře. Žižkova doba. Sv. I. Praha 1924. Nákladem P. O.

Týž: **Kronika velmi pěkná o Janovi Žižkovi, čeledinu krále Václava.** Praha 1923. Nákl. Společnosti Husova musea.

Obrátil K.: **Žižkova čítanka.** Brno 1924. Nakl. Sobek.

Pokorný Frant.: **Život a význam Jana Žižky.** Zvláštní otisk z časopisu Český Západ. Pardubice 1924.

Prokeš Jaroslav, dr.: **Přehled sociálních poměrů a snah v době husitské.** Žižkova doba. Sv. VI. Praha 1924. Nákl. P. O.

Týž: **Jan Žižka z Trocnova.** Praha 1921. Nakl. Borový.

Sahula Jiří: **Význam Žižkova díla.** I. díl. Časových úvah sv. 293—4. Praha 1924. Tiskové družstvo Adalbertinum. Za 3.50 Kč.

Sedláček Hanuš, viz Chýna Jan.

Urbánek Rudolf: **Sborník Žižkův.** 1424—1924. Praha 1924. Nákladem Čsl. vědeckého ústavu vojenského. (Nejobsažnější dílo o Žižkovi, vydané v jubilejním roce.)

Týž: **Husitství a jeho nepřátelé domácí i cizí.** Žižkova doba. Sv. II. Praha 1924. Nákl. P. O.

Týž: **Žižka a nové umění válečné.** Žižkova doba. Sv. IV. Praha 1924. Nákladem P. O.

Týž: **Táborství po Žižkovi.** Žižkova doba. Sv. V. Praha 1924. Nákl. P. O.

Týž: **Národní hrdina.** Voj. Rozhledy roč. V. (1924), str. 181 a d.

Týž: **Bitva na Vítkově.** Praha 1920. (Rozprodáno.)

Týž: **Žižka v památce a účt českého lidu.** Sborník Masarykovy university v Brně 1924. (V tisku.)

Týž: **Jan Žižka z Trocnova.** 1424 až 1924. Bratrstvo. Knížnice čs. vojina č. 1. Praha 1924. Nakl. Borový. Za 1.50 Kč.

Vislockýj Ivan: **Jan Žižka z Trocnova.** Užhorod 1924.

Tábor. K pětistému výročí smrti Žižkovy. 1424—1924. Péči redakce Světozora a tiskového odboru Výboru pro oslavy Žižkovy v Táboře. Praha 1924. Nákl. Otty.

Titiz Karel, prof.: **O původu jména Žižkova.** Sborník Masarykovy university v Brně. 1924. (V tisku.)

Titiz Karel: **Ohlasy husitského válečnictví v Evropě.** Praha 1922. Vydal Věd. ústav vojenský.

Toman Hugo, dr.: **Žižkův duch, povaha a listy.** Druhé vydání upravil Dr. F. Bartoš. Praha 1924. Nákl. Státního nakladatelství.

Tschorn R., dr.: **Pověsti o národním hrdinovi Janu Žižkovi z Trocnova.** Praha 1924. Nákl. Svátka.

Toue J. S.: **O trocnovském hrdinovi.** Obrázky nakreslil Frant. Wrobel. Brno 1924. Nákladem Ústředního spolku učít. na Moravě.

Udržal Frant.: **K Žižkovým oslavám.** Část I. venkov, č. 100. (1924) ze dne 27. dubna; část II. tamtéž, č. 101. ze dne 29. dubna.

Vojtišek Václav: **I. Národní stav v zemích českých za doby Žižkovy. II. Praha doby Žižkovy.** Žižkova doba. Sv. VII. Praha 1924. Nákl. P. O.

Žižka v lidovém podání československém. Sbírá „Český Lid“, roč. XXIV. (1924.)

Žižka a polní bratrstva v českém umění. Výbor obrazů s úvodním slovem prof. Zákavce. Vydáno péčí voj. listu Bratrství. Praha 1924.

Kč.

Žižkův sborník,

kteří jest doposud nejdůkladnější jubilejní dílo o Žižkovi,

viz strana 402.

Žižkův sborník!

**Vědecký ústav vojenský v Praze vydá
v měsíci srpnu t. r. za podpory vlády čs. re-
publiky k uctění 500tého výročí smrti Jana Žižky
z Trocnova monumentální dílo**

„Žižkův sborník“

za redakce univ. profesora dra. Rud. Urbánka. Ve sborníku bude pojednáno o hlavních otázkách života i národního významu Žižkova v minulosti i v přítomnosti. Do Sborníku přispěli: Al. Jirásek, J. S. Machar, gen. Mittelhausser, prof. dr. Aug. Sedláček, prof. dr. Rud. Urbánek, prof. dr. J. V. Šimák, prof. dr. V. Novotný, dr. V. Vojtěšek, dr. Ant. Matějček, prof. dr. F. M. Bartoš, dr. Karel Hrdina, prof. dr. Mil. Hýsek, prof. dr. J. Krejčí, prof. dr. P. M. Hášek, Karel Engel-müller, Jar. Kvapil, dr. Vlad. Helfert, dr. Karel Guth a prof. dr. F. V. Steidler.

Články se týkají válečnictví Žižkova, jeho politické činnosti, jeho ocenění v dějepiscích, jeho význam v literatuře české, německé, fran-couzské, v umění výtvarném, v dramatu i v hudbě, jaký byl vztah lidové tradice k němu i v poslední době zahraničního hnutí českého. V přílohách bude na 48 tabulích se 123 obrazy podán vývoj Žižkovy po-doby od XV. stol. až do doby nejnovější a jiné obrazy z válečnictví husitského.

Uměleckou výpravu knihy velkého formátu opatřil ak. malíř Cyr. Bouda. Kniha na 340 stran mimo obrazové přílohy a bude stát asi 100 Kč.

Sborník bude vydán v omezeném nákladu.

Dovolujeme si proto P. T. upozorniti včas na tuto významnou publikaci se žádostí, aby byla zakoupena do vojenských knihoven. Záznamy na odběr této publikace buďtež laskavě zaslány nejpozději do 25. srpna t. r. na adresu **Vědeckého ústavu vojenského (Praha II., Ostrovní ul. 26).** Při objednávce račte použiti přiloženého objednávacího lístku.

Význam této jedinečné publikace, jakož i památka slavného hrdiny zasluhuje, aby toto dílo nescházelo v jediné české a slovenské knihovně našeho státu, tím méně pak v knihovně vojenské.

**Žižkův sborník možno též objednat u gen. komisionáře
Vědeckého ústavu vojenského**

**L. SOUČKA, knihkupce v Praze II.,
Riegrovo nábřeží 6.**

[illegible]